

האלוהים של הג'וקים

עידן אלמוג

סיפור מתוך הספר 'הפלדה החזקה ביותר' בהוצאת הקיבוץ המאוחד

לרבקה,
בגעגוע

זאב אמר שהוא מעדיף לקצר הפעם, כי אמא שלו מחכה לו בבית, והיא נראתה לו די עצבנית. אמרתי שבסדר, בכל מקרה הפינצטה אמורה לחסוך זמן. הוא הרים איתה את הגיוק שאספנו בחצר האחורית, נידנד אותו מצד לצד, ואמר במהירות שהוא נראה לו גיוק נדיר, ואפילו נדיר מאוד.

הזיהוי שלו תמיד טוב. מספיק שזאב רואה את הגיוק מרחוק, וישר הוא יכול לומר אם הוא מהפושטים או מהנדירים. רוב הפושטים לא עושים כלום חוץ מלזחול, למרות שכבר יצא לי להיתקל בכמה שידעו גם לעוף, אבל לא יותר מדי, רק כמה מטרים בכל פעם. בכל מקרה (ולא משנה לצורך העניין אם הם מהפושטים הזוחלים או מהפושטים העפים), כששמים אותם על פתח הביוב שבחדר האשפה בבניין, ופותחים את ברז המים מעליו, הפושטים אף-פעם לא מצליחים להילחם בזרם, אומנם נאחזים כמה שניות בסורגי הברזל שעל הפתח, תופסים אותם בשתי הרגליים כמו גלגל הצלה, אבל ברגע שמגבירים את הזרם או מוסיפים קצת אקונומיקה, ישר נופלים למטה ונעלמים.

הנדירים, לעומת זאת, עפים כמעט כולם במהירות שגורמת לך להתפלא כל פעם מחדש, למרות שיצא לי להיתקל גם בכמה שלא ידעו לעוף בכלל, ועדיין עברו כמו נדירים אמיתיים את מבחן ההטבעה, ונתקעו שעה בפתח הביוב, הרגליים שלהם תפוסות בסורגים הכי חזק שאפשר, מתעלמות בטבעיות מהשינויים בזרם המים - ימינה, שמאלה, חזק וחלש - ואפילו אחרי כמה זמן, כשכבר נדמה שהקרוב נגמר - הגוף שלהם מכווץ כולו, ולא אז בכלל - וסוגרים את ברז המים, פתאום אחד המחוששים שלהם מתחיל לזוז, ולפני שאפשר להגיד, זאב, תראה! הוא בורח לנו, הם כבר צולעים משם בצורה לא הגיונית: איך לעזאזל הרגליים הדקות שלהם מצליחות לסחוב את משקל הגוף המעוד.

פעם עוד הייתי מתווכח עם זאב בכל פעם שהחליט לגבי סוג הגיוק. עיצבן אותי שהוא קובע את זה כל-כך מהר, לפני שאפילו בדק כמו שצריך, הרי שני הסוגים נראים מבחוץ כמעט אותו הדבר. היינו מניחים אותם על הבטון שמסביב לפתח הביוב, זאב היה מכוון עליהם את הזרם, ואני הייתי מתפלל שיחזיקו מעמד ולא יישאבו פנימה עם כל המים, במקרה שהימרתי שהם נדירים, או שלא יילחמו בכלל אם הימרתי ההפך, אבל בסוף יצא שזאב צדק כל פעם מחדש, זה פושט וזה נדיר, זה נדיר וזה פושט, ומאז אני כבר לא מתווכח איתו על כלום. כנראה שבאמת אפשר להבדיל ביניהם גם מבחוץ. לכן גם הפעם לא אמרתי כלום - אפילו שהגיוק שזאב החזיק ביד נראה לי הכי פושט שיש: גוף חום מדי, בלי כתמים או סימני זיהוי מיוחדים, ומחושים קצרים וסתמיים, כאלה שממש אפשר לדמיין איך הם נופלים לביוב - הרי בסופו של דבר, אם זאב אומר, זאב יודע.

ישבנו ליד הכניסה למקלט, בשביל העפר המחבר בין שני הבניינים שלנו בשיכון. זאב ישב על הספסל שאנסו עליו לפני כמה שנים את ציפורה, מהבניין ממול, ואני נשענתי על קיר הבטון של המקלט, ליד הגרפיטי, 'אין עם מי לדבר'. כבר כמה זמן שרציתי לשאול אותו לגבי הגיוקים, איך בדיוק הוא מבדיל ביניהם, אבל בכל פעם הוא היה אומר שהוא לא יכול להסביר לי בדיוק, זה פשוט משהו שהוא יודע ושאין לו הסבר הגיוני מדי, כמו, למשל, העובדה שחלק מהאנשים עדיין מעדיפים לשבת בתחילת האוטובוס, למרות שהסיכויים למות שם במקרה של פיגוע גבוהים הרבה יותר משל אלו שיושבים בסוף. רק היום, אחרי שהצקתי לו כל השבוע, השתכנע ללמד אותי אחת ולתמיד. "שים לב, תפס את הגיוק במחושים עם הפינצטה, הוריד אותו על האדמה, ונתן לו ללכת. "אתה רואה?"

"רואה מה?" שאלתי. הגיוק הזה הלך בדיוק כמו כל גיוק אחר.

"תסתכל עוד קצת, אמר. "צריך להתרכז."

"הוא עוד יברח לנו בסוף," אמרתי, "אין לי כוח לחפש עוד אחד."

"אוף איתך," אמר זאב, תפס אותו שוב בפינצטה, וקירב אלי. "אתה לא רואה שהוא נדיר?"

"לפי מה?" שאלתי, "הוא נראה כמו פושט."

"פושט היה מת להיות כמוהו," אמר זאב, "תראה איזה יופי." - בדיוק מה שאמר בפעם הראשונה שראיתי אותו איתם. באתי אליו אחרי הלימודים, ואמא שלו פתחה את הדלת, אמרה שהוא יצא החוצה, ושאם אני מוצא אותו, אני יכול למסור לו בשמה שלא יעז לחזור הביתה, אלא אם הוא מתכוון להתנצל.

חיפשתי אותו בחוץ, בחצר עם הגרוטאות שהאבא המשוגע שלו היה אוסף כל הזמן לפני שהלך למילואים: טמבון חלוד, מזנון ישן, שלט מתכת דהוי שכתוב עליו בגדול 'למכירה', בטח מהתקופה

שהם ניסו למכור את הבית פה, וכמו כולם התייאשו. אצלנו עמד השלט במשך שלוש שנים, בהתחלה 'דירת שלושה חדרים למכירה', אחר-כך, 'דירת שלושה חדרים להשכרה', עד שבסוף אבא שלי חטף עצבים, הוריד את השלט ואמר לאמא שלי שהטעות הכי גדולה שעשה בחיים המחורבנים שלו היתה להסכים לגור ליד ההורים שלה. מהחצר עברתי לחדרי המדרגות שבשורת הבניינים, איפה שזאב הסתתר תמיד כדי לעשן, עד שמצאתי אותו שקוע בשיחים שמאחורי הבניין, ליד חבלי הכביסה של חיה, הספרנית מקומת הקרקע, שכמו תמיד עמדו ריקים, כי בכל פעם שתלתה שם משהו יקר, תכף גנבו לה אותו.

"תהיה בשקט!" אמר כשהתקרבותי, דורך על עלים יבשים, "אתה עוד תבריא אותן!"

המראה היה מדהים. המוני נמלים, עשרות, לא, מאות! פירקו מה שהיה פעם ג'וק לחתיכות הכי קטנות שאפשר - רגליים, כנפיים, מחושים, ואפילו עיניים - בכל פעם שחלק אחד התנתק מהגוף, ישר התנפלו עליו עשרים או שלושים מהן, הרימו בעדינות, והתחילו לסחוב יחד לכיוון המקלט, כשהוא מתנדנד כמו סירה.

"כבר יותר משעה שהן עושות את זה," אמר זאב, בעיניים אדומות. כל פעם שאמא שלו, אילנית, חטפה קריזה, היא ישר הוציאה את זה עליו, אפילו אם לא עשה שום דבר. ובמיוחד אז כשניסתה להפסיק לעשן. אבל לא אמרתי כלום בעניין הזה.

"תראה איזה יופי," אמר, ולפני שהספקתי להגיד משהו היכה ביד על האדמה, ליד הג'וק

המפורק, והבריא את הנמלים לכל הכיוונים. "זונות!" אמר, "באו שנייה אחרי שהרגתי אותו."
ואז, לא הבנתי למה בדיוק עשה את זה - לא ידעתי בכלל שהוא מתעניין כל-כך בג'וקים - אבל איכשהו, משהו באיך שאמר את זה, בקול הכי רגוע שאפשר, נתן את ההרגשה שיש סיבה מספיק טובה. הסתבר שהיתה לו תיאוריה שלמה בעניין: ככל שיהרוג יותר פושטים, ככה הוא יעשה לכל הג'וקים טוב יותר, כי יישארו רק הג'וקים החזקים ביותר, הנדירים, שיילכו וייעשו יותר ויותר משוכללים. "אני בעצם עוזר להם," אמר זאב, והוסיף שזה כאילו הוא האלוהים של הג'וקים, ושהאלוהים שלנו עושה בדיוק אותו הדבר. אחר-כך גם הראה לי בביוב שבחדר האשפה איך בדיוק מבדילים בין שני הסוגים, ואמר שאם אני רוצה אני יכול לעזור לו בעניין הזה, רק שאשאל אותו כל פעם שאני בא להרוג אחד, כי הוא לא רוצה לקחת את הסיכון שאתבלבל ואתחיל להרוג נדירים בלי שום סיבה. זה שהוא יודע להבחין ביניהם גם בלי שיצטרך ללכת כל פעם מחדש לפחי זבל, לא אומר שכל אחד יכול.

עכשיו, ליד המקלט, שאלתי אותו אם הוא חושב שגיוק פושט יכול להפוך אי פעם לגיוק נדיר, אולי הפחד ממה שקורה למטה יעשה להם משהו. "אני לא יודע," זאב אמר. "אף-פעם לא ראיתי דבר כזה. הם תמיד טובעים."

"מעניין אם הם יודעים שהם טובעים בכלל," אמרתי בשקט, וחשבתי על אמא שלי, שכל פעם שמקצצים לה בקיצבאות, אומרת שטוב לדעת שאלוהים בוחר להשקיע זמן ומחשבה באחת כמוה, למרות שאם כבר בחר להתעלל בה, היתה מצפה ממנו למשהו קצת יותר מוצלח, הרי הדברים האלה רק נותנים לה יותר כוח להילחם.

"את מי מעניין אם הם יודעים או לא יודעים? סך הכול פושטים," אמר זאב, "כמה כבר נראה לך שהם יכולים לדעת? בכל מקרה הם מתים למטה, אז זה לא שנשאר להם יותר מדי זמן למחשבות. רוצה סיגריה?" הוציא קופסת מרלבורו, שפילח מאחד הפאקטים של אמא שלו. "לא בא לי."

זאב הדליק אחת ולקח שאכטה, אבל לפי כמות העשן שיצאה לו מהפה, אפשר היה לדעת שהוא לא באמת לוקח לריאות. כבר יותר מחודשיים שהוא מנסה לעשן כמו שצריך ולא מצליח. בפעם האחרונה שהערתי לו הוא ממש התעצבן. "מי אתה שתקבע לי אם אני לוקח או לא לוקח לריאות?" צעק והשאיר אותי לבד בקיצור הדרך של הבתים הפרטיים, אלה עם הכלבים בחצרות שזאב יודע שאני פוחד מהם פחד מוות. אז לא אמרתי כלום בעניין הזה.

"טוב, נמאס לי מכל זה," אמר, וזרק את הסיגריה, כמעט שלמה, לתוך השיחים. "אמא שלי מחכה. קח," נתן לי את הפינצטה עם הגיוק, "מאה אחוז שהוא נדיר, תשבור ת'ראש בעצמך למה בדיוק," והלך.

הסיגריה עוד דלקה ועשן יצא מהשיחים. הרמתי אותה, נוהר לא להפיל את הגיוק, חושב לרגע לקחת שאכטה, או אולי לשרוף את כל המקום הזה שגם ככה נראה כמו אחרי אסון, אבל בסוף ויתרתי, וכיביתי אותה עם הרגל. אחר-כך הסתכלתי במשך כמה זמן על הגיוק, וניסיתי להבין מה בדיוק העניין איתו. הוא עוד ניסה להשתחרר מהפינצטה, מפרפר קצת בכנפיים, בועט ברגליים, מפסיק פעם בכמה שניות, לעבוד עלי שהוא מת. הייתי מוכן להישבע שהוא פושט. יותר פושט מזה אף-פעם לא ראיתי. הגוף קצר, רק ארבעה סנטימטרים בערך, והצבע דהוי, חום-שחור, לא מבריק כמו של רוב הנדירים. מה גרם לזאב לחשוב שיש בו משהו אחר?

נכנסתי לחדר האשפה, שיחררתי אותו על הבטון שמסביב לחור הביוב, ולפני שהספיק לברוח פתחתי את ברז המים עד הסוף, וכיוונתי עליו בעזרת היד. בהתחלה הוא עוד הצליח לברוח מהזרם, אבל בסופו של דבר נלכד במערבולת, והגיע לסורגי הברזל, הנקודה עם הזרם הכי חזק.

מבחינתי זה היה אמור להסתיים שם. לא היה שום סיכוי בעולם שהגיוק הזה ישרוד זרם חזק כל-כך. אני לא חושב שיש גיוק שהיה שורד דבר כזה, בטח לא פושט כמוהו. נתתי לו עד שלוש, וכשהמשיך להיאחז בסורגים, ספרתי עד עשר, ועשרים, ושלושים, ראיתי אותו תופס את הסורגים בשתי הרגליים הקדמיות, המחוששים מקופלים פנימה, כאילו לא מזיז לו בכלל, ולא ויתרתי, צימצמתי את הזרם עם האצבעות, הופך אותו למדויק יותר, חזק, וכואב, וסוף-סוף הגיוק נפגע! אחת הרגליים שלו כמעט ונתלשה מהמקום, זה עם הזרם לשמאל ולימין, אבל הוא פשוט השתמש ברגליים האחרות, אז התחלתי לעשות הפסקות בזרם: זרם-הפסקה, זרם-הפסקה, לבלבל אותו, עוד שיטה שלא ממש עבדה, כי הוא רק נאחז שם חזק יותר, עד שבסוף מצאתי את עצמי צועק עליו: תוותר כבר! תוותר! מקווה כל-כך שזאב טעה. אבל כנראה שגם הפעם הוא צדק, כי ללא ספק הגיוק הזה היה נדיר. עשר דקות שהוא מתחת למים, וכלום.

כשסגרתי את ברז המים, התחילו המחוששים שלו לחרח, ותוך כמה שניות כבר טיפס לעבר קצה הבטון. ואני לא יודע למה, אבל באותו הרגע פתאום כעסתי כמו שלא כעסתי על משהו בכל החיים שלי, מין גל שנאה שלא הכרתי, שהתמקד בחיך המרוצה מדי שהיה לגיוק ההוא על הפנים, שכאילו אמר: אני-מה-שאני ואתה-מה-שאתה ואין לך מה לעשות עם זה בכלל - שום דבר שבעולם - ולפני ששמתי לב, רגל ימין שלי כבר היתה מעליו, וריסקתי לו את הצורה, פעם ועוד פעם ועוד פעם ועוד פעם, עד שכל מה שנשאר ממנו היתה רק עיסה חומה באמצע הדרך לקצה הבטון - ערבוב של רגליים כנפיים עיניים ומחוששים מרוחים כולם יחד - וכל שנשאר ממני היתה תחושת ניצחון לא מוכרת, שקול קטן בתוכי התעקש לא להתרגל אליה יותר מדי כי היא תכף הולכת.